

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România 40 lei
6 luni 20 „
3 luni 10 „
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

Domnii abonați cari și-au schimbat adresa sunt rugați, pentru a putea primi ziarul regulat, să ne comunice printr-o carte poștală noua d-lor adresă, indicând exact pe lângă nume și vechea d-lor adresă.

S U M A R

Raport asupra lucrărilor candidatului Nicolae Titulescu la docență în specialitatea Dreptului civil, de d-l D. Alexandresco.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de Casație, s. I: Andreiaș Stufant cu Mihail A. Stufant, regulament de competență;
Idem, s. III: Fabricile Assan, Societ. Anonimă prin procurator N. G. Saita cu I. Weisman;
Curtea de apel București, s. I: Alfreda B. Mendel Maria cu și C. Mille;
Trib. Brăila, s. II: Stanciu Stroescu cu Epitropia Bicericeii com. Tătaru;
Cui se cuvine sub regimul legiuirii Caragea dăruirea dinaintea nunții, după desfacerea căsătorii, (urmare) de d-l Andrei Rădulescu;

D-l N. Titulescu, membru distins în comitetul de redacție al ziarului nostru, a fost abilitat ca docent la Facultatea juridică din Iași. Lucrările juridice ale tânărului docent sunt de o mare însemnătate, și deși ele sunt destul de cunoscute lumii juridice, totuși vom reproduce alăturatul raport, care odată mai mult pune în evidență meritele actualului docent și viitorului profesor.

Iată raportul în chestiune pe care suntem convinși că lumea juridică îl va citi cu plăcere:

R A P O R T

Asupra lucrărilor candidatului Nicolae Titulescu la docență în specialitatea Dreptului civil

Find însărcinat de comisiunea numită pentru abilitarea ca docent în specialitatea Dreptului civil, a domnului Nicolae Titulescu, de a face în numele ei raportul prealabil cerut de lege asupra lucrărilor candidatului, am examinat cu multă atențiune aceste lucrări și am ajuns la următoarele concluziuni.

D-l N. Titulescu prezintă o serie de 14 lucrări, cari se pot grupa în două categorii:

1) Lucrări în limba franceză

a) *Essai sur une théorie générale des droits éventuels*, 320 pagini (București 1908).—Lucrarea aceasta nu poate fi analizată aci, cu toate calitățile ei de originalitate și sinteză, apreciate de însăși Facultatea de drept din Paris, care a reținut-o cu mențiunea *cum laude*, întru cât ea constituie teza de doctorat a candidatului. Cu toate acestea nu ne putem împiedica, împreună cu *Revue trimestrielle de droit civil* No. 2 din 1908, de a atrage atențiunea asupra capitolelor consacrate drepturilor eventuale cu subiectul nedeterminat, stipulațiunilor în profitul persoanelor viitoare, eventualităților în obligațiunile legale și în drepturile derivând din proprietate, cum și mai ales asupra însemnatei prefațe în care se studiază rolul și importanța tehnicii în evoluția dreptului modern.

b) *Pouvoir des assemblées générales, quant à la modification du pacte social* (Paris, 40 pagini). Lucrarea aceasta a fost prezentată la seminarul de Drept comercial al profesorului Lyon Caen și primită cu nota: *Excellent Travail*.—*Questions bien posées*.—*Solutions bien motivées*.—*Tout l'essentiel s'y trouve*.—*Quelques obscurités seulement*.

c) *Effets, par rapport au mari, des actes consentis par la femme commerçante sous les divers régimes matrimoniaux*.—Lucrarea aceasta a fost prezentată spre premiare în 1903 Facultății de drept din Paris și a obținut o mențiune onorabilă. Vezi *Palmarezul facultății*, 1903, anexat de candidat odată cu cererea lui.

d) *Effets des actes à titre gratuit, consentis sous le régime de communauté, soit par la femme seule, soit par le mari seul, soit par les deux conjointement, au profit d'un enfant du premier lit, d'un enfant commun, ou d'un tiers*.—Lucrarea aceasta a fost de asemenea prezentată spre premiare Facultății de drept din Paris în 1903,

și a obținut, după cum se constată din menționatul Palmarez, un premiu de Drept civil, în urma raportului d-lui Berthélemy, care justifică astfel recompensarea acestei lucrări: «La clarté de l'exposition, la précision du savoir, l'excellence du plan adopté, la facture très vigoureuse de certaines parties, laissent une impression très favorable, qui a valu à l'auteur un prix».

2) In limba română:

Candidatul prezintă următoarele lucrări:

a) *Observațiuni asupra reorganizării Facultăților de drept*, București 1904, 54 pagini. — Prin această lucrare d-l Titulescu dovedește că se interesează nu numai de speculațiunile juridice abstracte, dar și de mijloacele cele mai bune pentru a aduce îmbunătățirea învățământului nostru superior.

b) *Teoria patrimoniului*, București 1905, pagini 56. — Candidatul încearcă și reușește a grupa în modul cel mai științific noțiunile pe cari programul în vigoare le cere studenților de anul I-ii asupra drepturilor reale.

c) *Problema responsabilității Statului și a comunelor cu privire la ultimele răscoale țărănești*, București 1907, p. 56. — Autorul studiază cu multă imparțialitate, responsabilitatea Statului către particulari și ajunge la concluzia că e la adăpostul unei acțiuni în daune. De semnalat e, mai ales, studiul ce se face pentru stabilirea responsabilității comunale, asupra legii poliției rurale din 1868.

d) *Cum trebuie să înțelegem educațiunea juridică*. — București 1907, p. 25. — Autorul se ridică contra abuzului ce se face cu exegeza, și reclamă metoda de generalizare în studiul dreptului.

Această lucrare constituie lecțiunea de deschidere pe care candidatul a făcut-o cu ocaziunea cursului de Drept civil ce a ținut la Facultatea noastră.

e) *Problema cesiunii uzufructuare în dreptul român*, București 1905, pag. 16. — Autorul, combatând părerea noastră din volumul II, ediția I, susține că, cu toată deosebirea de expresiuni dintre legea franceză și legea română, nu există nici o deosebire asupra efectelor acestei instituțiuni în Franța și la noi. Cetind această lucrare, la apariția ei, ne-am convins de eroarea ce comisem în ediția I-a, și, în consecință, în ediția II-a a tomului 3, am rezolvit chestia în sensul susținut de d-l Titulescu.

Și aș putea adăuga că dacă după 20 de ani am ajuns să-mi schimb părerea, aceasta se datorește, de sigur, studiului menționat al candidatului.

f) *Principiile autorizării maritale într-una din aplicările lor practice*, București 1906, pag. 16. — Criticând, în mod foarte judicios, o sentință a

Trib. Ilfov, autorul susține că femeea autorizată a pleda poate angaja un avocat fără o nouă autorizare, soluție pe care, după o matură reflecție, am admis-o și noi în tomul III, ediția II-a, după ce în ediția I-a am susținut contrariul.

g) *Din teoria contractului de muncă*, București 1908, în 5 numere din *Curierul Judiciar*, și anume: 34, 35, 46, 48, 51. — Această lucrare constituie un studiu din cele mai importante asupra desfacerii locațiunii de serviciu cu durată nedeterminată. Autorul începe prin a arăta la ce abuzuri poate da naștere în fapt facultatea ce au părțile de aș da mutual concediu în locațiunile fără termen. Studiază detaliat și complet fazele prin cari a trecut jurisprudența franceză asupra chestiunii. Susține și dovedește că și dela 1872 Casația franceză, contrariu alegațiunilor lui Planiol, condamnă la daune pe partea care desființează contractul de muncă fără motiv, brusc și inopinat. Autorul se întreabă apoi care e fundamentul tehnic al regulei jurisprudențiale studiate și e astfel adus a studia însemnata teorie a abuzului de drept, cu care ocazie își comunică părerea lui personală.

După aceasta, d-l Titulescu studiază dacă e o piedică legală ca soluțiunile umanitare ale dreptului francez să fie admise și în țară la noi, și răspunde, cu drept cuvânt, negativ, dovedind că deosebirea de text dintre codul român și francez nu e decât aparentă și că Parlamentul în Franța nu a făcut alta decât a confirmat regula uzuală din trecut.

Prin urmare, după d-l Titulescu, muncitorul concediat fără motiv are drept la daune și la noi.

Ajuns la această concluzie, d-l Titulescu se întreabă dacă dreptul acesta nu l-ar avea și funcționarii amovibili? Și răspunde printr-o distincție între funcționarii de autoritate și cei de gestiune: Aceștia din urmă sunt niște adevărați locatari de servicii, cărora trebuie să le aplicăm dreptul comun.

Termină analizând sancțiunea regulei studiate.

h) În afară de lucrările analizate d-l Titulescu mai înaintează și două broșuri cu concluziuni depuse în fața instanțelor judecătorești, în două procese de mare însemnătate, și din care se poate constata că, pe lângă cunoștințele teoretice, candidatul are de bună seamă și simțul practicei juridice, atât de necesar omului de drept.

* * *

Lucrarea însă cea mai de căpetenie, din cele ce se pot analiza aci, e netăgăduit *Împărțeala moștenirilor* (București 1907; 324 pagini) și pe care candidatul a prezentat-o în special ca lucrare originală cerută de lege pentru a fi abilitat ca docent. Din ea se poate constata cu ușu-

rință, pe lângă varietatea cunoștințelor candidatului, toate calitățile sale de claritate, de metodă și de mlădiere intelectuală, cum și mai ales înalta idee ce candidatul își face de studiul Dreptului civil.

D-l Titulescu își propune în această lucrare să dea o realizare concretă a metodei de generalizare recomandată azi în știința juridică. Și trebuie să mărturisim că a reușit pe deplin.

Materialul e împărțit în trei cărți:

În cartea întâia autorul se ocupă cu origina istorică a împărțelii moștenirilor, în scop de a descoperi origina regulilor aflate în Codul nostru civil.

Incepe cu Dreptul roman unde corectează: împărțeala de bună voe, acțiunile *comuni dividundo* și *familiae erciscundae*, precum și caracterul atributiv al împărțelii. Trece apoi la vechiul drept francez, susținând, contra părerilor noastre, teoria după care retroactivitatea condițiunii, departe de a fi trecut din drept fiscal în drept civil, a urmat o cale inversă.

Termină analizând regulile cuprinse în Codul Caragea și Calimach, pe cari le grupează în jurul următoarelor puncte: Izvoarele indiviziunii, drepturile și obligațiunile devălmașilor, administrația bunului indivis, modul de a ieși din indiviziune și efectele împărțelii.

Cartea a doua tratează despre organizarea împărțelii în Dreptul civil român. Autorul împarte cartea aceasta în trei capitole: Dreptul de a ieși din indiviziune, procedura lui, efectele lui.

În capitolul I-iu autorul se ocupă de natura dreptului acesta, de suspendarea lui convențională sau testamentară, de ieșirea din indivizie pe cale de prescripție și termină comparând în mod foarte judicios acțiunea de împărțeală cu revendicarea și petiția de ereditate.

În capitolul II, studiul împărțelilor de bună voe, autorul susține, contra opiniei noastre, că ea se poate realiza pe cale de transacție și pentru minori. Continuă grupând în mod metodic formalitățile împărțelii judecătorești, observând cu atenție toate modificările aduse în privința aceasta Codului nostru civil, de către Codul de procedură din 1900 și termină cu nulitățile cari pot izbi împărțelile.

Capitolul III e netăgăduit cel mai important din cartea a doua. Aci calitățile și personalitatea autorului au prilej să se manifeste în întregime.

Care e fundamentul retroactivității împărțelii, cari sunt actele ce produc efectul declarativ, cari îi sunt efectele, iată atâtea chestiuni însemnate cari se pun minții în această materie. D-l Titulescu le rezolvă pe toate cu aceeași precizie, cu aceeași cumpăneală și cu același talent de a înlătura

chestiunea inutilă. În special e de semnalat studiul ce autorul face asupra condițiunilor de aplicare a art. 786, după jurisprudență. Analiza se vede a fi fost făcută direct după izvoare, după argumentele ce autorul dă pentru a înlătura opinia lui Planiol, care susține că efectul declarativ al împărțelii nu e de ordine publică pentru licitație și cesiune de drepturi, și după combaterea opiniei lui Albert Wahl, atunci când stabilește că azi, după jurisprudență, nu e nevoie ca un act să pună capăt complet indiviziunii pentru a produce efectul declarativ, dacă el e opera tuturor interesaților.

Capitolul III e o dovadă de modul inteligent în care autorul concepe studiul dreptului. Pentru dânsul instituția juridică trebuie privită în realitatea ei economică și socială. De aceea d-l Titulescu nu se mulțumește, în lucrarea sa, cu studiul aprofundat al împărțelii moștenirilor din punct de vedere juridic, ci își pune imediat întrebarea: care e valoarea economică a regulilor studiate în Codul civil? Cari sunt mijloacele pentru a îmbunătăți relele constatate? După ce autorul cu drept cuvânt acuză codul, în privința împărțelii, de incertitudine, lacună, incoerență și falsitate științifică în construcțiunile dominante, după ce studiază legislația italiană, spaniolă, portugheză, belgiană, olandeză, germană, austriacă și rusă, el prezintă critica făcută împărțelii egale de Le Play și studiază în special efectele codului asupra populațiunii noastre rurale. Paginile consacrate acestor materii sunt, de sigur, de ordine cu totul superioară.

Autorul nu conchide însă la libertatea testamentară revendicată de Le Play, căci moștenirea ab intestat e, după d-sa, reclamată de interesul social și ca atare ar fi o greșală a o înlătura. D-l Titulescu e de părere ca egalitatea să persiste, dar numai în privința valorii nu și a naturii bunurilor cari constituiesc loturile. Astfel e adus a studia în mod detaliat instituțiunea germană a *Anerbenrechtului*, după lucrările economiștilor germani și a reclama introducerea acestei instituțiuni și în țara noastră.

Lucrarea se termină cu o analiză completă și rațională a jurisprudenței române asupra materiei.

* * *

Din cele mai sus expuse putem trage concluzia, la care suntem convinși că vor ajunge și profesorii cari vor asculta pe candidat de pe catedră, că d-l Nicolae Titulescu nu numai că iubește dreptul, dar încă îl cunoaște de aproape, lucru pe care mulți din acei cari se îndeletnesc de aproape cu această grea și vastă știință, deși mai bătrâni decât dânsul, nu pot să-l spuie.

După părerea noastră, acest candidat, pe care l-am apreciat și ca suplinitor la catedra noastră de Drept civil, are, pe lângă cunoștințele necesare, și elocvența, experiența și metoda indispensabilă carierei universitare, astfel încât el ar putea fi nu numai docent, dar chiar imediat profesor, dacă acest lucru ar fi permis de lege. Nu ne îndoim că onorabila comisiune va ști să îmbărbăteze meritul acolo unde îl găsește.

Iasi, Octomvrie 1908.

Raportor, (s) **D. ALEXANDRESCO**

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența dela 16 Ianuarie 1909

Președenția d-lui **CH. PHEREKYDE**, prim-președinte

Andrieș Stufant cu Mihaiu A. Stufant

— Regulament de competență —

Regulament de competență. — Modul cum se determină competența judecătorului de ocol. — Acțiune pentru pensie alimentară cerută de tată dela fiul său. — Competența tribunalului de a judeca în prima instanță. (Art. 56 din Procedura civilă).

In materie personală și imobiliară, competența judecătorilor de ocoale de a judeca în primă instanță este strict limitată de lege, și ea se regulează după valoarea procesului, arătată în cerere, valoare care, după legea din 1896, era maximum de o mie cinci sute lei, iar după legea din 1908 nu trece de trei mii lei.

Prin urmare, în caz când valoarea litigiului, arătată în acțiune, excede acest maximum, sau când partea nu determină valoarea în cererea sa, instanța în drept a judeca este tribunalul, care are o competență mai întinsă și generală.

Astfel, acțiunile pentru pensie alimentară cerută de tată dela fiul său, cât tată va trăi, de a-i plăti lunar a treia parte din salariu, trecând peste limita competenței judelei de ocol, fiindcă depinde de anii cât va trăi tată, intră în competența tribunalului de a o judeca în primă instanță.

Deciziunea 16/909. — Regulată competența, după cererea făcută de judele ocolului I rural Craiova, prin adresa No. 28.081/908, în procesul dintre Andreiaș Stufant cu Mihaiu A. Stufant.

Curtea,

Ascultând lectura dată cererii de regularea competenței, cărții de judecată a judelei de ocol, cum și sentinței tribunalului.

Deliberând,

Asupra regulării competenței de față :

Având în vedere că recurentul Andreiaș Stufant a intentat acțiune la 25 Aprilie 1908 înaintea Tribunalului Dolj, în contra fiului său Mihaiu A. Stufant, cerând ca acesta să fie obligat a-i servi ca pensie alimentară, pe tot timpul cât va trăi, a treia parte din salariul lunar de o sută lei ce primește dela Titu Andreescu ;

Că Tribunalul Dolj, secțiunea II, prin sentința cu No. 522/908, și-a declinat competența de a judeca această acțiune pe motiv că suma cerută ridicându-se la patru sute lei anual, o atare acțiune, după dispozițiunile art. 55 din Legea judecătorilor de pace, trebuie intentată la judecătoria de ocol ;

Că judele ocolului I rural Craiova, prin cartea de ju-

decată cu No. 673/908, și-a declinat de asemenea competența de a judeca această acțiune pe motiv că reclamantul nu determină suma ce pretinde și competența judecătorilor de ocol, după art. 55 din sus zisa lege, este limitată la o mie cinci sute lei ;

Având în vedere că în această stare de lucruri, cursul justiției găsindu-se întrerupt printr'un conflict negativ de jurisdicțiune, această înaltă Curte, potrivit art. 262 din Procedura civilă, este chemată a pronunța un regulament de competență ;

Considerând că în materie personală și imobiliară, competența judecătorilor de ocoale de a judeca în primă instanță este strict limitată de lege și ea se regulează după valoarea procesului arătată de reclamant în cererea sa, valoare care, după legea din 1896, era maximum o mie cinci sute lei, iar după legea actuală din 1908 nu trece de trei mii lei ;

Că, prin urmare, în caz când valoarea litigiului, arătată în acțiune, excede acest maximum, sau — ceea ce este tot una — când partea nu determină valoarea în cererea sa, instanța în drept de a judeca este tribunalul, care are o competență mai întinsă și generală ;

Considerând, în speță, că recurentul nu a cerut pensie alimentară pe un anume timp, așa că calculul făcut de tribunal numai pe un an este arbitrar și lipsit de bază legală ; că el cerând dela fiul său pensie de a treia parte din leașa sa lunară de o sută lei cât va trăi, cuantumul pensiei la care pârîtul poate fi eventual ținut a plăti este evident nedeterminat și trece peste limita competenței judecătorului de ocol, fiindcă depinde de anii cât va trăi recurentul ;

Că, așa fiind, potrivit art. 56 din Procedura civilă, acțiunea intră în competența tribunalului de a o judeca în primă instanță ;

Pentru aceste motive, Curtea regulează competența, trimițând afacerea înaintea tribunalului, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența de la 27 Octomvrie 1908

Președenția d-lui **G. P. PETRESCU**, președinte

Fabricile Assan, Societ. anonimă, prin procurator N. G. Saita cu I. Weisman

Faliment. — Concordat. — Efecte — Novațiune — Prescripția titlului primitiv se schimbă în prescripție ordinară. — (Art. 1130 și 1137 din Codul civil și art. 863, 802 din Codul comercial.)

Concordatul, producând o novațiune, are de efect de a schimba natura prescripției titlului primitiv și de a face să curgă prescripția ordinară.

Deciziunea 294/908. — Casată, în urma recursului făcut de Fabricile Assan, Societate anonimă, prin procurator N. G. Saita, contra sentinței Tribunalului Ilfov, secțiia comercială, No. 478/908, în proces cu S. Weissman.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat N. G. Saita, în dezvoltarea motivelor de casare ; și

Pe d-l avocat A. Atanasiu, în combateri ;

Deliberând,

Asupra motivului de casare, invocat de recurent ;

«Greșită aplicațiune a art. 949 și urm. din Codul comercial și violarea art. 1128 și urm. din Codul civil. Titlul meu de creanță fiind concordatul, care formează o datorie nouă, exercițiul dreptului pentru plata cotei concordatate se pre-

serie prin 10 ani, iar nu prin 5 ani cum a judecat onor tribunalul.

Având în vedere că din sentința supusă recursului rezultă că intimatul în recurs, S. Weisman, fiind declarat în stare de faliment, a încheiat un concordat în anul 1898, care a fost omologat de tribunal; că în urmă dânsul fuge din țară, fără a respecta angajamentele, și înapoiindu-se mai târziu reîncepe întreprinderi comerciale; că recurentul voinde să urmărească pe intimat, îl cheamă în judecată spre a-i plăti suma de 505 lei, 90 bani, reprezentând 40% din creanțele cambiale, conform actului de concordat; că la această reclamațiune, Weisman îi opune prescripția cambială de cinci ani, prevăzută de art. 949 din Codul comer., pe care tribunalul o admite, și în consecință respinge cererea recurentului;

Considerând că, în principiu, novațiunea nu se prezumă, ci trebuie să rezulte evident din act. (art. 1130 din Codul civil);

Considerând însă că admiterea unui creditor la masa falimentului, și încheierea concordatului, prin care se acordă o remitere mai mult sau mai puțin mare din cuantumul creanței, trebuie a fi considerată ca expresiunea voinței creditorului și debitorului, de a modifica natura creanței, și prin urmare de a opera o novațiune în titlurile primitive;

Că aceste titluri dispărând, și creditorul ne mai având nici o acțiune în virtutea lor, dânsul nu putea avea acțiune decât în virtutea sentinței de verificare și a concordatului;

Considerând, pe lângă acestea, că concordatul fiind obligator pentru toți creditorii, fără deosebire de comerciali sau civili, nu poate, prin urmare, a fi două categorii de creditori în ceea ce privește modul de urmărire;

Că, așa fiind, creanța dividendului este o creanță nouă, comercială prin natura sa;

Că, astfel fiind, concordatul, producând prin sine o novațiune, are de efect de a schimba natura prescripțiunii titlului primitiv și de a face să curgă numai prescripțiunea ordinară;

Considerând că dispozițiunile art. 863 din Codul comercial, care stabilesc că în urma rezilierii concordatului se redeschid operațiunile falimentului, și creditorii neîndestulați reintră în întregimea drepturilor lor, nu este altceva decât aplicarea principiilor legale ale novațiunii, după cari anularea obligațiunii noi atrage după sine și anularea novațiunii, așa că din această dispozițiune a legii nu se poate deduce că concordatul n'ar opera novațiunea;

Că dacă legiuitorul a prevăzut, prin art. 802 din Codul comer., că creditorii conservă acțiunea lor pentru totalitatea creanțelor contra coobligaților sau fi-dejutorilor unui falit, chiar dacă acesta ar fi obținut un concordat, dispozițiune contrară celei stabilite prin art. 1137 din Codul civil, relativ la novațiune, acesta n'a făcut-o decât numai în dorința lui de a asigura cât mai mult îndeplinirea creditorilor și tot pentru acest motiv, sacrificând principiile generale ale oricărei obligațiuni, a stabilit, prin art. 863 din Codul comercial, că rezilierea concordatului nu liberează pe fi-dejutori, nici fără să înceteze ipotecile sau celelalte garanții constituite printr'insul.

Așa că aceste dispozițiuni excepționale dovedesc și mai mult că concordatul operă o novațiune și că legiuitorul a trebuit să prevadă anume dispozițiuni spre a-i înlătura unele efecte, cari i s'au părut că, lovind în creditori, ar sdruncina creditul și bunul mers al comerțului. Din toate acestea rezultă că Tribunalul de Ilfov a dat, în speță, o gresită interpretare, și, ca atare, a făcut o rea aplicare a art. 949 din Codul comercial și 1128 din Codul civil.

Pentru aceste motive. Curtea casează, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, SECȚIA I

Audiența dela 23 Octombrie 1908

Președinția d-lui SC POPESCU, prim-președinte

Alfredo B. Mendel cu Maria și C. Mille

Legea trusturilor arendășești. — Declararea unui contract de arendă nul prin efectul legii. — Obligațiunea proprietarului de a restitui imediat arendașului garanția sau alte sume avansate în contul contractului.

Prin efectul Legii asupra trusturilor arendășești și prin executarea dreptului de alegere de către arendaș, un contract de arendă fiind desființat, restituirea garanției sau a avansului vărsat în mâinile proprietarului cu ocazia semnării contractului a devenit exigibilă, fiind deținută fără cauză, și această restituire are a fi făcută imediat iar nu într'un anume termen sau conform stipulațiunilor din contract, de oarece nu e vorba de un contract care să fi intrat în executare la promulgarea Legii pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, pentru ca să poată fi aplicabile dispozițiunile art. 6 din lege, ci e vorba de un contract care n'a intrat încă în executare și care, prin efectul legii, este declarat reziliat.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Alfredo B. Mendel, în contra ordonanței No. 8546 din 8 Octombrie 1908 a d-lui prim-președinte al Tribunalului Ilfov, secția I-a;

Având în vedere că prin această ordonanță s'a admis, în parte, cererea făcută de apelant prin petiția înregistrată la No. 29479 din 11 Iulie 1908 și, prin consecință, s'a declarat desființat în baza Legii pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii, contractul de arendare al moșiei lvești din județul Tutova, intervenit între Maria C. Mille și soțul acesteia, ca proprietari, și apelantul A. B. Mendel, ca arendaș, contract autentificat de Tribunalul Notariat Ilfov la No. 5247/906 și transcris la Tribunalul Tutova sub No. 188/907, respingându-se cererea făcută de apelant de a i se restitui de proprietari garanția sau avansul, în sumă de 20000 lei, vărsat de apelant la semnarea contractului, acum imediat iar nu conform contractului;

Având în vedere că proprietarii au dat mulțumire pe această ordonanță, prin faptul că n'au atacat-o cu apel; prin urmare desființarea contractului nu mai poate fi pusă în discuțiune, rămânând a se examina numai chestiunea de a se ști dacă garanția sau avansul de 20000 lei, vărsat de arendaș la semnarea contractului, are a fi restituit imediat, sau restituirea urmează a se face conform contractului, adică în patru rate și cu începere dela Ianuarie 1911;

Având în vedere că prin efectul legii și prin executarea dreptului de alegere de către arendaș, contractul fiind desființat, restituirea garanției sau a avansului vărsat în mâinile proprietarilor cu ocazia semnării acelui contract a devenit exigibilă, fiind deținută fără cauză;

Având în vedere că această restituire are a fi făcută imediat, iar nu într'un anume termen sau conform stipulațiunilor din contract, de oarece nu e vorba în cazul de față de un contract care să fi intrat în executare la promulgarea Legii pentru mărghinirea dreptului de a ține în arendă moșii pentru ca să fie aplicabile dispozițiunile art. 6 din această lege, ci este vorba de un contract care n'a intrat încă în executare și care, prin efectul legii, este declarat reziliat;

Că atât din spiritul legii cât și din desbaterile parlamentare, ce au avut loc la votarea ei, rezultă că ceea ce s'a avut în vedere și s'a reglementat, cu privire la restituirea câștigurilor primite cu anticipație și a garanțiilor vărsate de arendaș, a fost contractele în curs de executare, acordându-i-se arendașului, al cărui contract

urma să fie desființat, o dreaptă despăgubire pentru construcțiile și îmbunătățirile ecaretelor necesare exploatarei moșiei, iar pe de altă parte acordându-se și proprietarului un termen îndestulător pentru a plăti acele despăgubiri sau a restitui căștiurile sau garanțiile plătite cu anticipație;

Că însă pentru contractele cari nu intraseră în executare la promulgarea legii, nu s'a mai reglementat restituirea garanției sau avansurilor primite de proprietari, căci nu mai era vorba de prestațiuni sau avantaje reciproce, și a rămas ca acele garanții sau avansuri să fie restituite imediat conform dreptului comun, ca fiind deținute fără cauză, din moment ce contractele erau desființate prin efectul legii;

Că, așa fiind, proprietarii urmează a fi obligați să restituie arendașului de acum, din momentul introducerii cererii de desființare a contractului, garanția sau avansul în sumă de 20000 lei, primiți la semnarea contractului, cu dobândă legală dela data cererii și până la achitare; Văzând și cererea de cheltueli de judecată și apreciind;

Pentru aceste motive, admite apelul făcut de Alfredo B. Mendl, reformând în parte această ordonanță.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BRĂILA, Secția II

Audiența dela 29 Septembrie 1908

Președenția d-lui A. ALEXANDRESCU, președinte

Stancu Stroescu cu Epitropia Bisericii comunei Tătaru

Pământ rural.—Biserici.—Pământ dat bisericilor. — Dacă bisericile ca persoană morală au a fi conduse de dispozițiunile speciale ale Legii rurale. — Dacă bisericile pot moșteni, prin testament, pământ rural peste cel legiuit. (Art. 14 din Legea rurală)

Din cuprinderea art. 14 din Legea rurală de la 1864 reiese că și pământurile date bisericilor sătești, pentru întreținerea lor și a clerului, sunt considerate tot ca pământuri date sătenilor, întru cât și biserica este a comunei, prin urmare a obștei locuitorilor din comună, așa că și aceste pământuri aparținând bisericii, care este o persoană morală, sunt conduse de dispozițiunile speciale ale Legii rurale.

Prin urmare, din momentul ce o biserică a fost improprietărită și posedă legiuitul pământ, în acest caz dânsa numai poate posedă prin testament și un alt pământ, căci ar excede cantitatea de pământ ce trebuiește să poseadă după Legea rurală și după vechea legiuire din 1847 a Țării Muntenestei.

Tribunalul,

Având în vedere actele cauzei și desbaterile orale urmate între părți în instanță;

Considerând că din testamentul autenticat de Tribunalul Brăila, secția I, la No. 8940/93 se constată că defunctul Tudor Stan Vodă, locuitor din comuna Tătaru, a testat bisericii Sf. Nicolae din acea comună, pe care o institua și legatară universală, zece pogoane loc arabil din acea comună cu care a fost improprietărit în anul 1864;

Că părțul, azi în instanță, recunoaște că posedă terenul în litigiu, dar susține că-l deține în calitate de nepot de soră al defunctului Tudor Stan Vodă, întru cât biserica nu poate primi, conform legii, pământuri rurale prin testament;

Considerând că prin art. 14 din Legea rurală dela 1864 se spune că locurile de izlaz (imaș), arătură și fâneată, cari prin legi speciale stăpânii de moșii sunt datorii a da preoților bisericilor sătești, nu se ating prin legea de față; aceste locuri vor urma și în viitor a servi pentru întreținerea clerului din respectivele comuni;

Că legile speciale la cari legiuitorul dela 1864 se referă prin articolul mai sus arătat, sunt regulamentul special din Moldova și legea din 1847, care impunea proprietarilor de moșii de a da în plină proprietate bisericilor pământ în proporțiune cu personalul bisericii și numărul locuitorilor;

Că, deci, din cuprinderea art. 14 din această lege rurală, reiese lămurit că și pământurile date bisericilor sătești, pentru întreținerea lor și a clerului, sunt considerate tot ca pământuri date sătenilor, întru cât și biserica este a comunei, prin urmare a obștei locuitorilor din comună;

Că, prin urmare, și aceste pământuri, aparținând bisericii care este o persoană morală, sunt conduse de dispozițiunile speciale ale Legii rurale;

Că dacă, prin urmare, s'a stabilit că și bisericile au fost socotite ca improprietărite prin Legea rurală dela 1864, în acest caz și dânsel trebuiește să se supună restricțiunilor impuse de Legea rurală, după care un locuitor nu poate posedă, sub verice titlu, mai mult pământ rural decât îi dă voie Legea rurală;

Că, astfel, dacă se constată că biserica, ca și un locuitor, a fost improprietărită și posedă terenul ce i s'a dat prin Legea de improprietărire, în acest caz dânsa nu ar mai avea dreptul de a posedă mai mult pământ peste acela ce i-a fost dat deja;

Că, în speță, din certificatul Primăriei comunei Tătaru, No. 1844 din 16 Octomvrie 1906, se constată că biserica Sf. Nicolae din comuna Tătaru a fost improprietărită și posedă 25 hectare și 6032 m. p. pământ arabil în câmp, trecut în tabela comunei la No. 53;

Că din moment ce biserica reclamantă a fost improprietărită și posedă legiuitul pământ, în acest caz dânsa nu mai poate posedă prin testament și pământul în litigiu, căci astfel dânsa ar excede cantitatea de pământ ce trebuiește să poseadă după Legea rurală dela 1864, cât și după vechea legiuire din 1847 a Țării Muntenestei;

Că, astfel, legatul acesta, conform legii civile, urmează a fi considerat caduc și legatul se cuvine atunci moștenitorilor de sânge a lui de cujus cari ar avea vocațiunea la succesiune;

Considerând că, în speță, pentru dovedirea filiațiunii s'a admis părțului prin jurnalul No. 1376/908, dovada cu martori, întru cât nici una din părți nu a contestat că părțul ar fi născut înainte de anul 1864, lucru ce de altfel rezultă din extractul de naștere cu No. 19 din 1851, prezentat de părț;

Că din depunerile martorilor Ion Bratu, Gheorghe Bianu și Ion Iacob, ascultați sub prestare de jurământ de tribunal, se constată pe deplin că părțul Stancu Stroescu este nepot de soră al defunctului Tudor Stan Vodă;

Că, astfel, pământul în litigiu i se cuvine lui în acest caz ca proprietate;

Că, deci, din toate aceste puncte de vedere acțiunea reclamantei este neîntemeiată, și ca atare urmează a se admite opozițiunea de față și a se respinge ca nefondat apelul făcut de epitropie.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de ședință L. R. Opresan, admite opozițiunea, etc.

Cui se cuvin sub regimul legiurii Caragea darurile dinaintea nunței, după desfacerea căsătoriei?

(Urmare *)

În *Basilicale* găsim nu numai principiile lui Justinian, dar texte întregi, reproduse din operele acestuia ¹⁾.

Donația propter nuptias neconfundându-se cu dota, își păstrează caracterul de contract special, destinat să garanteze pe femei, care are în această donație, ipotecă până la concurența dotei ²⁾. Această ipotecă însă nu merge până acolo încât să îndepărteze pe creditorii anteriori donației propter nuptias.

Și în *Basilicale* se păstrează inalienabilitatea acestei donații ³⁾; de asemenea se respectă pactele încheiate de soți, dacă nu sunt contrare legilor ori constituțiunilor imperiale ⁴⁾.

Cu privire la chestiunea pusă de noi se respectă în totul soluțiunile lui Justinian. De aceea în cazurile când căsătoria se desface din culpa femeii sau a bărbatului «necesse est, secundum constitutiones, ut vel maritus dotem lucretur, vel mulier donationem ante nuptias». În celelalte cazuri se urmează principiul: fiecare ia ce a adus în căsătorie.

Pentru chestiunea noastră prezintă interes și *opera lui Armenopol*, care va fi fost desigur și la îndemâna celor cari au alcătuit Legiuirea Caragea.

În Armenopol donația propter nuptias păstrează caracterul ce avea în dreptul lui Justinian. Este tot un contract special, care formează obiectul titlului VI din cartea IV, intitulat: «de ante nuptias donatione», sau «περὶ προγαμίας δώρεας». Acest titlu nu conține decat 3 articole, iar restul materiei se găsește răspândit în alte părți și mai ales în titlul IX, unde se reglementează situația acelor cari se căsătoresc a doua oară și în titlul XV «despre desfacerea căsătoriei și despre cauzele ei» ⁵⁾. Materia nu e aranjată sistematic; și aici sunt texte întregi luate din Justinian și alăturare uneori fără multă legătură între ele; s'au păstrat, însă, aproape în totul principiile lui Justinian.

*) Vezi *Curierul Judiciar*, No. 31 din 1909.

¹⁾ Basilicorum libri, LX, ediția G. I. Heimbach, 5 volume, Lipsa 1833.

²⁾ Cartea XXIX, titlul IV. «Ut donatio propter nuptias specialis contractus sit et indicetur, praesenti lege sancimus, quoniam pro ea, aequalis dos datur».

³⁾ Cartea XXIX, titl. VII, conține texte din Novela 61.

⁴⁾ Cartea XXIX, titl. I.

⁵⁾ Armenopoli Const. «Manuale legum sive hexabiblos cum appendicibus et legibus agrariis», ed. G. E. Heimbach, Lipsa 1851.

Nici în Armenopol donația ante nuptias nu e confundată cu dota, ci e tot o donație cu un caracter special, un corelativ al dotei, o contra-zestre, menită să mărească patrimoniul comun, să garanteze interesele femeii pentru cazurile când căsătoria s'ar desface din culpa bărbatului, și mai ales să asigure interesele copiilor ⁶⁾. Nicăieri nu găsim un text, care să identifice această donație cu dota și de nicăieri nu rezultă această identificare. Și în Armenopol un punct mai însemnat de asemănare între ele, un fel de „ca și“ din Legiuirea Caragea, îl găsim în privința inalienabilității, prevăzută prin cuvintele: Quæ res ad donationem propter nuptias aut dotem pertinent nec consentiente muliere alienantur aut oppignerantur.... ⁷⁾.

Cui rămâne, după Armenopol, donația ante nuptias în caz de desfacerea căsătoriei?

Răspunsul atârână de felul cum s'a încheiat căsătoria și de felul cum se desface. Dacă se încheiasă vreun pact în vederea morții sau lipsei de copii și dacă căsătoria se desfăcea prin moartea unuia din soți, soțul supraviețuitor lua, conform pactului, din averea celui precedat.

Atribuirea câștigurilor de nuntă (lucra nuptialia) depindea în special de motivele de desfacere ale căsătoriei. Aici Armenopol reproduce aproape în tot principiile din Novela XXII a lui Justinian.

Cazurile când se desfăcea căsătoria, fără a atrage vreo pedeapsă, erau:

I. Impotența, timp de trei ani. În acest caz

⁶⁾ Ca să se vadă acest caracter cităm următoarele dispoziții:

Dacă bărbatul reușea ca femeia să fie condamnată pentru adulter, el lua în afară de donația propter nuptias (propter donationem propter nuptias) și dota și din restul averii femeii o cantitate egală cu a 3-a parte din cantitatea dotei (vezi pag. 581).

Dacă femeia reușea ca bărbatul să fie condamnat pentru adulter sau dacă bărbatul n'a putut dovedi acuzația de adulter ce-i aducea femeii, atunci femeia lua: dota, donația propter nuptias și din restul averii bărbatului o parte egală cu a 3-a parte din donația propter nuptias.

Dacă soții conveniseră să se constituie dotă și donație propter nuptias și apoi dota n'a fost dată în timpul căsătoriei, iar bărbatul, care suportase sarcinile căsătoriei, a murit dizolvându-se astfel căsătoria, nu e drept ca femeia, care n'a dat dotă să ia donația (aceasta, bine înțeles, în cazurile când ea poate lua această donație). Dacă dota a fost dată numai în parte, femeia are dreptul să primească din donație numai o parte egală cu câtă dotă a dat. Dacă, însă, a vrut s'o dea și bărbatul a refuzat-o el tot trebuie, la desfacerea căsătoriei, să dea donația (iară, să nu uităm, că numai în cazurile când femeia are drept la donație) (Vezi p. 561 și 563).

Avem apoi un text pe care-l găsim repetat la p. 425, 521 și 563 după care femeia, care n'a adus dotă, nu poate reclama bunurile bărbatului pentru donația propter nuptias și nici bărbatul, care n'a făcut acea donație, nu poate lua nimic din bunurile femeii afară numai dacă soția nu i-a dăruit ori lăsat ceva.

⁷⁾ Armenopol, op. cit., p. 565.

femea lua dotă, iar donația ante sau propter nuptias «remanet apud virum»⁸⁾.

II. Căderea în captivitate. Pentru a se desface căsătoria prin acest chip trebuia să aștepti cinci ani. Desfăcându-se atunci, nici unul din soți nu pierde nimic și nici nu se poate folosi; nu poate lua nimic din ale celuilalt, ci „uterque bona sua retinet“. Dacă însă nu aștepta cinci ani și se recăsătorea, atunci bărbatul—dacă el n'a așteptat—pierde în folosul femeii donația și dacă femeia e cea care n'a așteptat pierde în folosul bărbatului dota.

III. Nebunia unuia din soți.

IV. Intrarea în viața călugărească. Fiecare din soți își lua lucrurile sale ca și cum ar fi murit celalalt, și dacă făcuseră vreun pact în vederea morții se urmează în conformitate cu el luând soțul rămas în lume ceea ce i se prevăzuse pentru cazul de predeces al celuilalt. Dacă ambii soți intrau în viața călugărească, pactele dotale nu mai aveau efect; fiecare își lua numai bunurile sale.

V. Căderea în stare de robie. E asimilată cu moartea (tanquam insecuta morte).

Acestea sunt principalele cazuri. În toate întâlnim același principiu: uterque bona sua retinet, ca și cum căsătoria s'ar fi desfăcut prin moartea unui soț, așa că nu trebuia pedepsit nici unul din ei.

Trecând la cazurile când se desface căsătoria și atrage pedepsirea unui soț, Armenopol enumeră întâiu cazurile când femeia era pedepsită prin luarea dotei de către bărbat care păstrează și donația ante nuptias: Dacă femeia aflase de vreun complot contra Statului și nu spusese bărbatului (dacă el nu denunța îi era permis și ei să denunțe); dacă vrăsmășise la viața soțului ei; dacă lipsise de acasă, afară de cazul când fusese la părinții ei; dacă asistase la anumite spectacole; dacă fusese condamnată pentru adulter. În acest din urmă caz soțul pe lângă dotă și donație propter nuptias mai primește, dacă nu are copii, și cât a $\frac{1}{3}$ din dotă din restul averii femeii.⁹⁾

Cazurile când bărbatul e pedepsit prin luarea donației de către femeia sa, care păstrează și dota, sunt: dacă bărbatul complotază contra Statului; dacă uneltește să primejduiască viața femeii sale sau dacă știe de asemenea uneltiri și nu le denunță; dacă a prostituat-o; dacă are relații cu femei străine sau dacă a acuzat-o de adulter și nu a putut dovedi acuzația sa. În aceste din urmă două cazuri soția lua pe lângă

dotă și donația propter nuptias și cât a $\frac{1}{3}$ din dotă din altă avere a femeii¹⁰⁾.

Niciodată, însă, bărbatul nu putea fi pedepsit pentru că femeia murise înainte sau vice-versa.

De altfel și după Armenopol căștigurile nuntești nu erau deplina proprietate a soțului, care le dobânda, decât dacă nu erau copii; altminteri erau ale acestora. «Lucra nuptialia liberi habeant, licet parentum hæredes non fuerint....» e începutul titlului despre donațiunea ante nuptias (vezi pag. 495). Părintele avea uzufructul iar în plină proprietate o parte egală cu a unui copil dacă nu se căsătorea a doua oară. Dacă se recăsătorea, deplina proprietate a părții luate din donația ante nuptias trecea din acel moment la toți copiii, fără a-i fi permis părintelui să facă vreo distincție între ei (vezi pag. 519 și 523). În afară de acestea, indiferent dacă sunt sau nu copii și dacă vrea să se căsătorească sau nu femeia trebuia să aștepte un an pentru a se putea recăsători—anul jelaniei—căci în caz contrar pierdea donația.

Prin urmare și în Armenopol găsim aproape neschimbate principiile dreptului lui Justinian.

(Va urma)

Andrei Rădulescu

Judecător de ședință Trib. Argeș

¹⁰⁾ Pagina 585. Cf. art. 122, No. 6 și 7, 131 și 132 din Codul Calimach.

INFORMAȚIUNI

A apărut:

Călăuza proprietarului și a chirieșului, coprinzând: *Legea proprietarilor explicată și adnotată cu toată jurisprudența dela 1903-1909; Legea asupra impozitului funciar cu explicațiuni practice; Legea și regulamentul imobilelor urbane rămase neînchiriate și Legea asupra impozitului personal*, de George I. Demetriu, magistrat. **Prețul 2 lei.** Cererile se fac pe adresa Ad-ția Curierul Judiciar, București.

A apărut: **Teoria Proprietarului aparent și Legea Consolidărilor Petrolifere** (art. 3, 4, 7, 11, 12, și 14 din această lege și 33 din regulamentul ei), de d-l Cezar I. Vârgolici judecător la Tribunalul Prahova. Această interesantă lucrare cuprinde 70 pagini. **Prețul 1 leu.**

Rugăm stăruitor pe abonații rămași în întârziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat postal, direct la administrația ziarului Curierul Judiciar, București, sau să plătească numai la prezentare în mâna incasatorilor: I. RIVEANU, pentru provincie și I. ST. TUDOROIU, pentru capitală, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registru cu matcă investite cu ștampila CURIERULUI JUDICIAR.

RARITATE.— De vânzare o Colecție com-

plectă (Vol. I—VIII) **Tratat de Drept civil**, de d-l profesor D. Alexandresco, legată elegant. Adresa: Codreanu, Curierul Judiciar, București.

⁸⁾ Ibidem, 577.

⁹⁾ Pagina 581.